Írta: Szabó László
2012. május 07. hétfő, 10:22 - Módosítás: 2014. július 04. péntek, 09:33

Az okos gácsér

Rég volt, amikor még szabadon kószáltam az ország különböző részein, s gyűjtöttem tárgyakat a múzeumnak, fotóztam, füzeteket írtam tele, s mi több, emberek között forgolódtam. Ma a családon kívül a kórház kórtermeiben véletlenül összekerült sorstársaim jelentenek emberi környezetet. Egy négy-hatágyas kórteremben két hét alatt tíz-tizenkét emberrel kötök futó ismeretséget, beszélgetek velük – leginkább betegségeikről -, hallok híreket egykori ismerősökről, falvakról. Néha egészen érdekes irányba fordulhat a beszélgetés, s mert a háttérből irányítgatom, értékes néprajzi adalékok is felbukkannak, s ezeket csendes pihenőidőben fel is jegyezgetem. A témák véletlenül kerülnek elő vagy kötöttek, mint például egy közelgő ünnep, megtörtént eseményre való reagálás, disznóvágások ideje, kedvenc, itt nem ehető ételek, italok készítési módja. Kitüntetett szerepe van a családnak, a családban az asszonynak, gyereknek, akik most, mert meg vagyunk tőlük fosztva, felmagasztosulnak.

Ó, asszonyok, ha hallanátok ilyenkor beteg férjeiteket!

Belőlem, mint szeg a zsákból ki-kibújik a néprajzos, s egy-egy történetre rákérdezek, körüljárom, pontosítom. Legutóbb a Tiszazug állattartásával foglalkoztam, s ennek írása közben

vittek be két hétre a kórházba. Néhány napig egy ma Martfűn élő, de több tiszazugi községben a VÍZÜGY-nél szolgált gátőrrel feküdtem együtt, aki igen jó előadókészséggel, nagy tapasztalattal rendelkezett. Egyik kedvenc kis témámat dobtam be csalinak: a vadruca vagy vadkacsa tojásának kikeltetését, illetve befogásuk módját, nevelésüket, viselkedésüket. Még ma is látni néhol ilyeneket, ha egyáltalán beszélhetünk még a Tiszazugban baromfitartásról. Most ezt a témát nem fejtem ki, de egy rövid és érdekes történetet mondok el, amit elhangzása után néhány órával jegyeztem le, és Tiszainokán történt.

Azt mondják, hogy némelyik állat nagyon okos. Egy kutya több tíz kilométerre is hazatalál még akkor is, ha zárt kocsiban, autóban viszik el. Ilyen a macska is. A ló! Na arról ne is beszéljünk, mert az ahol megszokta, hogy megállnak vele, hát ha a gazdája alszik, akkor is lecövekel a kapu előtt. Mondják, hogy az egyik csikós a nyári ménesbe adott lovak közül kiválasztotta a legjobbat és azon járt be a falu szélén lévő kocsmába. Mikor a ménest szétverték, s a gazdája vitte haza a lovát, hát az akkor is megmakacsolta magát. Innen tudta meg a gazdája, hogy a csikós az ő lován járt be iszogatni. Vagy ott van a disznó: az is tudja, hogy a kondáról befele jövet melyik házba kell bemenni.

Na, de én most egy olyat mondok magának, amit vagy elhisz vagy nem. De ez megesett.

Volt otthon vagy tíz-tizenöt vadkacsánk. Az asszony keltette ki őket. Azok mindig egy csapatban voltak, elkülönültek a többitől. A szárnyuk vissza volt vágva, hogy el ne repüljenek. Azt mondja a feleségem, hogy jó lenne hozzájuk egy gácsér. Beszélgettem az egyik komámmal és mondom neki, hogy nem tudna-e kölcsönbe adni egyet. Tudtam, hogy ő már ezzel próbálkozott. Azt mondta: holnap este gyere el érte. De hozzál egy zsákot is. Abba beletesszük. Akkor nem tudja, hogy merre viszik. Egyszer ugyanis már odaadtam, de onnan hazaszökött.

Na! Haza is vittem, aztán bezártam a többivel együtt az ólba. Ott volt vagy három napig, de egy reggel eltűnt. Olyan kis gyenge hó esett még és meglátszott a nyoma. Valahogy kiment. Követtük a nyomát és a falu végén, a Tisza felé vezetett. Éppen ellenkező irányba, mint amerre a komám lakott. Egyszer elveszett a nyoma. Na, ennek annyi. Vagy a vízen ment el vagy megfogta valaki. Most aztán fizethetek érte. Nem lett meg. Másnap megyek a komámhoz. Azzal fogadott, hogy hát nem kell a gácsér? Kellene, de nincsen. Nagy nevetve azt mondja, mert hát itt van. Bent vagyok a konyhában, s Juliska szól, hogy te, nézd már a kertek alján jön fel a gácsér. Hazatalált, méghozzá a kertek alatt, ahol sohasem járt. Még hogy azt mondják: buta liba, vagy annyi esze van, mint a tyúknak. Igaz, ez kacsa volt, de akkor is!